

La mort de l'autre

Espores 12

Primera edició: octubre del 2024

© Teresa Ibars

© d'aquesta edició: Editorial Comanegra

www.comanegra.com

Direcció editorial: Jordi Puig Ferrer
Disseny de col·lecció: Víctor García Tur
Correcció: Gemma Garrigosa i Gemma Bayod
Maquetació: Edu Vila
Impressió: Liberdúplex
Dipòsit legal: B 16247-2024
ISBN: 978-84-10161-19-1

Tots els drets reservats
als titulars dels copyrights.

Llibre local = Lector compromès

Aquest és un llibre publicat amb el segell **Llibre Local**, que garanteix que el 100% de l'elaboració —des del disseny fins a la impressió— s'ha dut a terme per professionals i empreses catalanes. Visita llibrelocal.cat per conèixer millor aquesta iniciativa.

TAULA

Prefaci	13
Tot Sants al lloc	21
A un extrem...	31
...i a l'altre	41
Quan no toca	47
Pèrdues sense lloc	53
El que queda de tots nosaltres	59
La solitud, les solituds	67
Dawda. L'infinit als ulls	71
Les llargues travesses	79
Travessa del Dawda, dels dawdes	87
La vida continua...	99
Morts que no em pertanyen	105
Una cançó a cau d'orella	121
El silenci del no-res	125
Un món que se'n va	133
La cerimònia de l'adeu	145
Vetllatoris	159
La del Xavier	167
Dol i dolor	171
A banda de tot: els suïcidis	179
Agraïments	191

Medita la mort! Qui ens diu això,
ens diu que meditem la llibertat.
Qui aprèn a morir desaprèn a servir,
s'enfila per damunt de tot poder.
SÈNECA

Si fera llibres, prepararia un
registre comentat de morts diverses.
Qui ensenyara els homes a morir,
els ensenyaria a viure.
MICHAEL DE MONTAIGNE

A tots els *altres* que m'han fet i que ja no hi són.

Prefaci

Penso que, en general, parlem poc de la mort; de com la desaparició de les persones afecta els qui pateixen la pèrdua. I res torna a ser el mateix. Les cases canvien de so: una ràdio s'apaga, al tocadiscos sona una altra música. Els retrats es buiden d'una presència. Els carrers perden un transeünt que hi passava diàriament. Els fills queden orfes —i els pares, desconsolats, quan l'ordre s'inverteix—. Les parelles es trenquen i els amics veuen com, sense aquell somriure que els era comú, l'essència del grup es transforma.

Molts dels que han format part del meu món d'ençà que vaig nàixer ja no hi són. Oncles, padrins, parents, amics... Això m'ha anat modelant, de la mateixa manera que la meua mort modelarà la vida dels parents i els amics que es quedin sense mi. El teatre de la mort és una roda que gira eternament; viure i morir formen part d'una mateixa realitat que configura la nostra existència, la nostra essència. En cada moment de la vida, sentim i vivim aquesta roda de manera diferent i amb intensitat i matisos molt contrastats entre si. La mort passa de ser una idea llunyana —que de tant en tant

es materialitza en alguna pèrdua sentida— a ser una presència que acompanya i que, cada cop més, determina el camí que ens falta per recórrer.

Fa temps vaig viure una experiència que, amb els anys, em va fer veure que poc havia reflexionat sobre la mort —sempre es veu tan lluny, quan s'és jove!—. Aleshores no tenia identificat el pes dels orígens en la manera de ser. I ni em plantejava on havia de recloure la meua inexistència convertida en record, quan arribés el moment.

El cas és que no m'hi vaig sentir mai còmoda, en aquella casa amb pretensions de xalet. Els pares del que va ser el meu home ens l'havien fet, nova de trinca, com a regal de noces. Germans, cunyats i padrins del nuvi havien intervingut en el disseny tant d'interiors com de l'exterior; de sobte, tots havien esdevingut dissenyadors i interioristes experts. A mi ja m'anava bé, perquè no tenia gens clar què hi volia ni quines necessitats acabaria tenint. Tota la vida havia viscut en una casa de poble en la qual la cuina, els baixos i l'engorfa eren les parts més importants. A més, quan va començar el desvari de construir el «xalet», jo no sabia si necessitaria una o quatre habitacions, i tampoc no tenia ni idea de com seria la vida que duria allí dintre. El cas és que, com qui no vol la cosa, em vaig trobar casada, treballant a Lleida, vivint en aquell poble que no era el meu, i pagant, amb el meu sou, totes les despeses que s'originaven en el dia a dia del meu flamant matrimoni, perquè és clar, els altres, els meus sogres i marit, ja feien prou d'haver-me donat una casa.

Però el que més m'amoïnava d'ençà que vaig arribar al pretès xalet era aquella sensació tan estranya que tenia cada cop que entrava al quarto de la rentadora de la part del darrere. Aquell quarto petit, irregular i atapeït, em feia pensar en la mort. Entre la rentadora, el safareig, la caldera, les prestatgeries carregades de conserves i un sabater que encara vaig saber-hi encabir, allò era una bona cofurna. Potser era per això, o ves a saber per què, però el fantasma de la mort no m'hi deixava entrar amb tranquil·litat. De fet, era posar la roba a la rentadora i afigurar-se'm clarament el cementiri dels afores de la vila.

Aquests pensaments, i la sensació que em generaven, no van canviar amb el pas del temps, ni tampoc ho va fer, cada cop que hi entrava, l'associació automàtica amb la mort. Tot, absolutament tot, em recordava que no era d'aquell món, que no m'hi sentia arrelada i que no volia ni podia imaginar acabar la vida entre aquelles parets. Curiosament m'atterria, sobretot, pensar-me enterrada al cementiri del final del poble. Fora de lloc.

Després tot es va ensorrar. La família del que era el meu home, mitjançant una escriptura notarial, va clarificar que el «xalet» pertanyia únicament al seu fill. Un cop palesa la condició de *convidada*, el quarto de la rentadora se'm va fer més opressiu i feixuc que mai. La necessitat de tenir una casa *pròpia* i un lloc on reposar eternament se'm va tornar imperiosament urgent. Em passava hores buscant anuncis de venda de pisos i anant-los a veure. La memòria de quan vivia amb els pares —el record

de ser de casa Felibet, d'Aitona— m'empenyia a cercar amb intensitat quatre parets entre les quals sentir-me novament a sagrat. Havia de pensar en la mort com un distanciament total i definitiu del meu món. Aquest pis massa gran; aquest altre massa petit; aquest massa car; a l'altre se li han de fer massa reformes abans d'entrar-hi a viure. Tot costava, i trobar un bon test on arrelar va esdevenir una quimera.

*

Temps després, per fi, vaig tornar a tenir casa. I allà és on ho vaig veure clar. En plena febrada.

Aquell dia feia molt vent i estava feta un caragol al sofà, tapada fins més amunt del nas amb una manteta. Amb prou feines podia obrir els ulls. No podia ni articular un pensament amb un mínim de coherència, i quan mig alçava les parpelles tornava a tancar-les ràpidament, esgotada per l'esforç de centrar la vista en el que passava més enllà del meu jaç. No podia reaccionar al que em mostraven els sentits ni tampoc tenia ànims d'abaixar les persianes del balcó i aïllar-me de la intempèrie que el vent, arrauxat i cridaner, provocava al carrer. Aquell soroll em foradava el seny.

Feia anys i panys que no estava malalta, i aquell dia, només de posar el peu a terra, em vaig sentir cansada, com si tota la nit hagués fangat. Quan vaig arribar a la feina, en poca estona, vaig haver de marxar de tan malament com em trobava. De nou a casa, vaig dei-

✦

xar la vestimenta que portava a l'atuell de la roba bruta de la galeria. A la meua nova casa, aquest espai no m'havia fet pensar mai en la mort. Després em vaig tornar directament al sofà i, mig endormiscada, o potser a conseqüència de la febre, vaig recordar aquells instants, cada cop més llunyans, del terrible quarto de la rentadora del poble; la mort se'm va tornar a presentar diàfana fins a fer-me tremolar.

Sense esme ni per anar a buscar un antitèrmic, en estat de somnolència, somiava una vegada i una altra en una imatge de quan era petita i estava malalta: era als braços de ma mare mentre se'm menjava la febre i, al·lucinant, observava com s'obria la porta de la cuina de la casa on vaig nèixer i entrava una presència enorme, esgarrifosa, perfectament quadrada i a la vegada, irreal i difosa. Estava acovardida, perquè allò caminava cap a mi per engolir-me. I m'engolia. Però quan ho feia, em trobava a l'interior d'un mar de llençols que feien olor de sabó de casa. Aquell dia al sofà veia la mateixa presència de quan era menuda, avançant cap a mi, sense acabar d'arribar mai on jeia, feta un nyap. No entenia res. Em trobava fatal i vaig tornar a adormir-me, aquest cop diria que de manera profunda. De nou, el somni em va portar a la meua infantesa. Rondava per racons i raconets de la casa dels meus pares. Pujava i baixava per les escales; anava de l'entrada fins a l'engorfa i després a la cuina, per sortir finalment al terrat que teníem a la part posterior. De sobte la llum canviava i jo em sentia petita i desorientada davant del safareig on la padrina i la mare rentaven la

roba. Però el safareig no era on era sempre. Era al temible quarto de la rentadora que, petit i enxovat, quedava a la part del darrere del «xalet» on vaig viure durant el meu matrimoni. Just en aquell moment, la visió del cementiri dels afores ho va tornar a inundar tot.

El sobresalt em va fer reaccionar. Em vaig aixecar i vaig anar a buscar un paracetamol. Tot seguit, vaig guaitar per la finestra que donava a la galeria i vaig observar la rentadora, l'assecadora i la resta d'estris que allí dintre tenia encabits, i em vaig calmar. Era a casa. La mort estava tranquil·la i, aparentment, lluny.

*

Aquesta anècdota pot semblar frívola, però m'és perfecta per inaugurar unes pàgines que no vull, en cap cas, que mostrin una angoixa vital que no tinc. No, la mort no m'angoixa. Aquest tràmit corporal el veig com un gest d'apagar el llum; deixar d'existir després d'un parèntesi dels anys que sigui de vida. Diria que sobretot em preocupa poc perquè, a hores d'ara, ja sé on vull que hi hagi la marca del meu record quan s'acabi tot per a mi.

Del que realment vull ocupar-me és de la mort de l'altre, de la pèrdua dels éssers estimats, dels coneguts o dels desconeguts que et provoquen plors instintius i emocionats. Perquè aquest fet, almenys en el meu cas, m'ha fet tocar de peus a terra; m'ha fet veure la cara real i eternament fixa de la mort; m'ha fet entendre, com ho va fer ma padrina fa molts anys, i com mostra la natura, que

hem de tirar endavant com sigui. També m'ha situat, jo que de jove havia esquivat els comiats definitius, davant la transcendència de l'adeu. Tocar la mà ja freda del pare, o el front del meu company, el Xavier, quan ja pesava vint-i-un grams menys, va generar-me la necessitat de fer aquests petits gestos amb cada difunt que aprecio. Per lluitar contra l'oblit; per plantar-li cara. I per acceptar allò tan cert del *no som res*. De fet, si som alguna cosa és potser la suma de les nostres absències. D'aquelles que han estat pesants i decisives, sí, però també d'aquella absència remota que feia temps que ni recordaves, que creies cicatritzada fins que un dia sents revifar una sensació d'estrangeria i la teua geografia sentimental ha d'actualitzar les coordenades. És llavors que et preguntes quin ha estat el teu rol en la vida d'aquell *altre*, en el seu paisatge, i tens clar que la cicatriu perviu i que tu no ets la mateixa d'abans de la nafra. Que el que fas és desplaçar-te d'aquí cap allà amb uns hàbits i una manera de mostrar-te que donen cobertura a la consciència del final —materialitzat en el drama del «mai més»—. I t'adones que l'enyor que brota del record dels absents és un collar feixuc de rocs que sempre portes al damunt. I amb un collar de rocs també es camina.

Davant l'enyor, tinc la necessitat d'escriure. Fer-ho m'obliga a una revisió pausada, condicionada pel ritme de l'escriptura, del que han significat el conjunt dels meus «mai més», ja que això apaivaga en mi l'estridència de les impressions inicials. Escriure-ho fa que pugui frenar la velocitat del pensament i de les sensacions que

ho ennuvolen tot. No es tracta de reviure el passat, sinó de revistar els detalls d'allò que he viscut i que potser no he sabut explicar mai de viva veu. Preservant la memòria dels recordats en aquestes pàgines, els diré adeu a la meua manera. I sento que narrar el que recordo dels fets viscuts em permet agermanar-me amb molta altra gent, també; d'aquesta manera tot plegat acaba de tenir sentit.

Des que va començar la malaltia del Xavier i la situació es va anar tornant més i més crítica, he donat moltes voltes a com podia plasmar tot això. M'ha costat cinc anys donar-li forma, perquè, com diu Montaigne, he hagut de fer una mena d'inventari, de registre dels meus adeus, per saber-ne més de mi i de com aquests m'han anat impactant en cada moment. Realment no tinc ni idea de si això m'ha ajudat a viure. El que sí que puc dir és que m'ha ajudat a posar la mort en el seu lloc, que és al final de la meua vida.